

Afganistanilaistoituttaja Sayeda Mojgan Mostafavi vieraili Jyväskylän yliopistolla Unifemin järjestämässä tapahtumassa marraskuussa.

Äänekäs nainen

Kun puhutaan Afganistanista, useimpien mieleen tulee sota, naiset burkhissaan ja al-Qaida. Mediasta saatu kuva on sirpaleinen. Toimittaja Sayeda Mojgan Mostafavi uskoo, että tasa-arvo toteutuu Afganistanissa vain, jos naiset saavat äänensä eetteriin.

”MEILLÄ ON vielä pitkä matka todelliseen sukupuolten väliseen tasa-arvoon”, toteaa afganistanilainen naisasiain apulaisministeri, toimittaja ja journalistiikan professori **Sayeda Mojgan Mostafavi** puhuessaan täydelle yliopistosalille. Mostafavin mukaan naisten ääntä ei ole saatu kuuluville Afganistanin jälleenrakentamisessa.

”Taliban-hallinnon naisia alistanut aika ja sotien seuraukset näkyvät edelleen – ennen kaikkea juuri naisten elämässä”, talibanien vallan ajan maanpaossa Iranissa viettänyt Mostafavi lataa.

Ongelmana on se, että vaikka presidentti **Hamid Karzain** hallituksen säätämien lakien mukaan naiset ja miehet ovat tasa-arvoisia, ei tasa-arvo toteudu

käytännössä. Tytöt naitetaan edelleen huomattavasti nuorempina kuin lain sallimassa 16 vuoden iässä. Tyttökouluja poltetaan. Edelleen on myös voimassa laki, jonka mukaan nainen voidaan lähettää vankilaan kärsimään tuomiota rikoksen tehneen sukulaismiehen sijasta.

Räikeimmin naisten oikeuksia rikotaan maaseudulla, jossa kyläyhteisön miehet toimivat tuomareina ja jossa noudatetaan islamilaista sharia-lakia.

”Maaseudulla naiset eivät tiedä oikeuksiaan. He ovat täysin pimennossa siitä, millaisia lakeja hallitus on säätänyt”, Mostafavi valottaa.

RATKAISU SUKUPUOLTEN tasa-arvoon löytyy turvallisuudesta ja koulutuksesta, Mostafavi uskoo. Jälkimmäisen osalta on tapahtunut edistystä, ovathan tytöt nykyään yhtä lailla oikeutettuja koulutukseen. Hallitus panostaa myös vanhempien naisten opetukseen, ja lukutaidottomuus on tipunut 30 prosenttiin. Näiltä osin tasa-arvo vaikuttaa siis toteutuneen.

”Ongelma ei ole siinä, etteivätkö tytöt pääsisi kouluun. Ongelmana on se, etteivät perheet kannusta tai edes salli

tyttöjen jatkaa opintojaan”, Mostafavi tuhahtaa.

Hänen mukaansa naiset ja miehet eivät ole samanarvoisessa asemassa korkeakoulutuksen suhteen.

”Ja miten me voisimmekaan olla, jos emme ole yhtä lailla koulutettuja?”

Esimerkiksi Kabuln yliopistossa Mostafavin oppilaista neljä 15:stä on tyttöjä. Vaikka yleinen mielipide on muuttunut, monet uskovat edelleen, että naisten paikka on kotona. Jos perheet kannustavatkin tyttöjä hankkimaan korkeakoulutusta, heille suositellaan naisille soveliaita ja turvallisia ammatteja.

TOISAALTA MOSTAFAVI ymmärtää perheiden huolen.

”Naistoimittajan on välillä mahdollonta harjoittaa ammattiaan. Nainen ei voi liikkua iltaisin ulkona tekemässä juttuja, eikä hän siten pysty olemaan siellä, missä tapahtuu”, hän kertoo.

”Vaikka yli kolmekymmentä vuotta kestänyt sota on takana, ei se vielääkään ole täysin ohi. Edelleenkin joka päivä jossain päin Afganistania räjähtää”, Mostafavi muistuttaa turvallisuuden ja kapinallisryhmitymien ja hallituksen eripurasta.

Toivottomaksi Mostafavi ei kuitenkaan aio ryhtyä. Monien muiden tavoin hän panee toivonsa siihen, että hänen itsensä tavoin maanpaossa olleet ja muualla koulutetut palaavat rakentamaan demokraattisempaa

Afganistania.

Mostafavi luottaa myös median voimaan. Niin kuin taiteen, myös median kautta voidaan saada naisten asiat julkisuuteen.

”Naisten ääneen tai kasvoihin ei ole Afganistanissa totuttu. Yleisö ei ole valmis kuulemaan naisten epäoikeudenmukaisesta kohtelusta, polttamisista ja raiskauksista. Ei vielä.”

Hän kuitenkin uskoo, että mitä enemmän näitä vääryyksiä saadaan tuotua esiin mediassa, sitä varmemmin niistä päästään käymään keskustelua myös yhteiskunnallisella tasolla.

”Afganistanin ääni on kuitenkin aivan yhtä lailla naisten ääni.”

Ann-Mari Huhtanen

FAKTA

● YK:n alainen Suomen UNIFEM on tukenut naisten oikeuksia edistävää toimintaa Afganistanissa vuodesta 2002 alkaen.

● Järjestö keskittyy Afganistan-hankeessaan parantamaan naisten asemaa muun muassa tukemalla Afganistanin naisasiain ministeriötä, pyrkimällä vahvistamaan naisten yhteiskunnallista osallistumista ja kehittämällä naisten taloudellista turvaa.

● Afganistan-hankkeen varainhankinnalla on aiempina vuosina perustettu esimerkiksi naistenkeskuksia, joissa tarjotaan muun muassa luku- ja kirjoitusopetusta.

● Tällä hetkellä Suomen UNIFEM kouluttaa oikeudellisia neuvoja maaseudun naisten tueksi.

● Muita Afganistanissa toimivia järjestöjä ovat muun muassa AWN (Afghan Women Network), AIHRC (Afganistan Independent Human Rights Commission) ja AINA.